

Etkileşim Kaygısı Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışmaları

Güzin Sübaşı*

ÖZET

Bu çalışma, Etkileşim Kaygısı Ölçeğinin geliştirilmesi bağlamında geçerlik ve güvenilirliğini incelemek üzere yapılmıştır. Çalışma 2000-2001. öğretim yılında üniversite düzeyindeki öğrenci gruplarından elde edilen veriler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Etkileşim kaygısı ölçeği 21 maddelik beşli likert tipi bir ölçektir. Testin tekrarı yöntemi ile elde edilen güvenilirlik kat sayısı .95 olarak bulunmuştur. İç tutarlığı saptamak amacıyla hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı .90'dır. Ölçeğin geçerliği için "Benzer Ölçekler Geçerliği" yöntemi kullanılmış ve Utangaçlık Ölçeği ile korelasyon katsayısı $r=.89$ olarak hesaplanmıştır. Yapı geçerliği amacıyla yapılan faktör analizi, ölçeğin tek boyutlu olarak değerlendirilebileceği sonucunu vermiştir. Elde edilen bulgular, ölçeğin Türkiye'de geçerli ve güvenilir olarak kullanılabilirliğini göstermektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Sosyal kaygı, Etkileşim Kaygısı Ölçeği.

SUMMARY: *The Development of Interaction Anxiousness Scale : Studies on the Validity and Reliability of the Scale*

In this study, some relevant details have been elaborated as related to the studies on the validity and reliability of recent "Interaction Anxiousness Scale" development efforts. The sample consisted of undergraduates (girls and boys) in terms of 2000-2001. Scale used in this study a 21 item likert-type revised "Interaction Anxiousness" with five point response format. In terms of retest reliability, the correlation was calculated as .95 and the Cronbach Alpha coefficient regarding the internal consistency as .90. In testing the validity of the scale, the Homogenous Scales Validity Measure and Shyness Scale were utilized and its

computed results have displayed a relatively high correlation of .89.

Factor analysis undertaken with a view to evidencing the construct validity of the measure indicated that the revised Interaction Anxiousness Scale might be taken as a one dimension scale. Finding indicated inventory can be used in Turkish context reliably and validly.

KEY WORDS: *Social Anxiety, Interaction Anxiousness Scale.*

GİRİŞ

Araştırmacılar ve klinisyenler sosyal kaygıyı çeşitli başlıklar altında çalışmışlardır. Utangaçlık, edim kaygısı, sosyal fobi, kaçınan kişilik bozukluğu, iletişim kaygısı, buluşma kaygısı, sıkılmalık ve sosyal ketlenme gibi pek çok terim sosyal kaygı yelpazesini oluşturur (Leary ve Kowalski,1995; Leitenberg, 1990; Patterson ve Ritts, 1997). Bazı bireyler belirgin toplumsal ortamlarda sosyal kaygı yaşama eğilimindedirler. Örneğin; kimileri bir konuşma yapmaktan korktukları halde yüzyüze iletişimlerde rahattır. Kimileri ikili ilişkilerde gergin olurken, edimlerini sergilemede kendilerine güvenirlir. Bu gerçek, araştırmacıları sosyal kaygı özelliğinin alt tiplerine yöneltmiştir. Oysa, bunlar sosyal kaygının değişik tipleri değildir. Her durumda öznel kaygı yaşantısı aynıdır ve özsunum ile ilgili kaygılardan oluşur. Yani, değişen kaygı değildir, kaygıyı tetikleyen kişilerarası ortamın yapısıdır (Leary ve Kowalski, 1995).

Sosyal kaygı ile ilgili yapılan çalışmalar, Schlenker ve Leary (1982)'in kuramsal yaklaşımından oldukça etkilenmiştir. Schlenker ve Leary (1982)'e göre eğer birey belirli bir insan ya da küme üzerinde belirli izlenim bırakmaya güdülenmişse (gerçek ya da

*Yard. Doç. Dr.,Gazi Üniversitesi Meslekî Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü.

tasarımsal) ve bu izlenimi bırakma konusunda kuşkuyla sosyal kaygı oluşmaktadır. Özsunum kuramı, algılanan özsunumsal başarısızlıkların başkaları üzerinde istenilen izlenimlerin bırakılmaması (daha kötüsü istenmeyen izlenimlerin bırakılması) dost edinmek, iş bulmak ve mesleğinde ilerlemek gibi birçok istenilen kazanımları engellediği için sonuçta kaygıya yol açtığı varsayımı üzerine kurulmuştur (Leary, 1990). Leary (1983)'e göre sosyal kaygı, bireyin belli bir zamanda belli bir durum içindeki konumu, sosyal kaygılılık ise, bu zaman ve durum dilimlerinde bireyin kaygıya kapılma sıklık ve/veya yoğunluğu olarak ele alınmalıdır. Aslında sosyal kaygının temelinde değerlendirilme kaygısı, bir başka deyişle, bireyin davranışlarının önemli bir belirleyicisi olarak başkalarınınca değerlendirilme kaygısı yatmaktadır (Geen, 1991).

Sosyal kaygıda ortaya konulan belirgin özellik, bireyin başkaları tarafından nasıl algılandığı ve değerlendirildiği sorusunun yanıtlanması ile ilgilidir (Buss,1980). Değerlendirilme kaygısı ise, sosyal benliğin başkalarınca birincil olumsuz değerlendirilmesi korkusuyla ve özsunum edimini engelleyen korku belirtileri sonuçlarının ikincil korkusuyla başlayan bir kaygı döngüsü olarak tanımlanmaktadır. Kaygının içeriği, başkalarının birey ile ilgili olumsuz bir izlenim edinmesi ya da bireye fazla saygı duymaması korkusudur (Trower, Gilbert ve Sherling,1990).

Sosyal kaygıyı ölçen ölçekler arasındaki korelasyonlar da yüksek ilişki göstermektedir ($.44 < r < .88$). Bu ölçeklerden bazıları duygusal boyutu vurgulasa da, diğer ölçekler hem duygusal hem de davranışsal bileşeni ölçmektedir (Patterson ve Ritts, 1997).

Birçok durumda yaşanan kaygılar birbirleriyle ilişkili bulunmuştur. Kaygı yaratıcı bir durumda genelde kaygılı olan bireyler, diğer durumlarda da ortalamanın üzerinde kaygı duymaktadırlar. Bu nedenle genelde kaygılı olma eğilimi sosyal kaygıdaki bazı bireysel ayrılıkları açıklayabilir. Genel kaygı özelliği ve sosyal kaygı özelliği arasındaki ilişki birçok etmene bağlı olabilir. İlk olarak, bazı bireylerin sinir sistemleri

diğerlerine göre kalıtsal olarak tehdiye daha duyarlıdır. Sempatik sinir sistemleri aktif olan insanlar olmayanlara göre, potansiyel olarak tehdit yaratan tüm durumlara daha çabuk tepki göstermektedirler. İkinci olarak, kaygı biraz da bireyin o durumdaki tehditi nasıl algıladığı ile ilişkili olduğundan durumların ilk önce en kötü taraflarına bakmayı öğrenmiş olanlar daha fazla kaygılı olma eğilimindedirler. Dolayısıyla, aşırı duygusal ya da kötümser olanlar hemen hemen herşey karşısında üzüntü duyabilmektedirler. Üçüncü olarak, bireyler tehditi psikolojik ya da bedensel sağlıklarına karşı hissederlerse tepkileri bu durumla nasıl başedeceklerine bağlıdır. Bazı bireyler zor durumla daha iyi savaşırlar. Başetme becerileri zayıf olan insanlar birçok toplumsal durumda daha fazla kaygı hissederler. Aradaki bağlantı ne olursa olsun, genel kaygı özelliği yüksek olan insanlar aynı zamanda sosyal kaygılı olmaya eğilimlidir (Leary ve Kowalski, 1995).

Sürekli sosyal kaygı ile durumluk sosyal kaygı için de aynı durum söz konusudur. Bireylerde yordanabilen durumluk kaygı özel toplumsal durumlarda bireysel farklılık değişkeni ile ortaya çıkar. Sürekli sosyal kaygısı olmayan bireyler bazen durumluk sosyal kaygı yaşayabilirler ancak sürekli ve durumluk kaygı ölçümleri arasında da oldukça yüksek ilişki vardır (Booth, Butterfield ve Gould,1986; Doly, 1978; Akt: Patterson ve Ritts,1997).

Sosyal kaygı türlerinin ayırımı için çeşitli yollar önerilmiştir. Örneğin; sosyal kaygının şiddeti ölçüt olarak alınabilir. Sosyal kaygının bireyin işlevlerini bozma derecesi, duyulan duygusal sıkıntı ve otonomik uyarılmışlık derecesi, kaçınmacı davranış sıklığı açısından değerlendirildiğinde şiddet ögesi fazla ise daha çok klinik bozukluk sınıfına girmektedir (Leitenberg,1990; Hartman ve Cleland,1990; Leary ve Kowalski,1995).

Diğer bir ayırıcı özellik ise farklı toplumsal durumlarda genellenmiş kaygının derecesidir. Bazı sosyal kaygılılar yalnızca bir durumla sınırlıdır, örneğin; topluluk önünde konuşma gibi. Oysa diğerleri değişik toplumsal durumları da içerir. Bu yaygın özellik genellikle şiddetten bağımsızdır. Örneğin; utangaç bir kişi birçok toplumsal etkileşimlerde beceriksiz ve

rahatsız olmasına karşın yaşamı anlamlı olarak bozulmaz. Oysa yalnızca bir durumdan, toplulukta yemek yeme gibi, rahatsız oluyorsa bu durum bireyin işe, gezilere ya da okula gidememesine neden olabilir (Leitenberg, 1990).

Bir başka ayırım ise koşullu ya da koşulsuz etkileşimlerde sosyal kaygı yaşanıp yaşanmayacağını içermektedir. Koşullu etkileşimlerde bireyin davranışları karşındaki bireylerin yanıtlarına bağlıdır. Koşullu etkileşimlerden doğan kaygılar, karşı cins kaygısı ve kişilerarası kaygı gibi diğer bireylere bağlıdır. Koşulsuz etkileşimlerdeyse, bireyin davranışlarını birincil olarak yönlendiren, bireyin tasarımlarıdır ve başkalarının yanıtlarına çok az bağlıdır. Örneğin, bir kişinin konuşma hazırlaması, piyano resitali vermesi gibi. Böylesi toplumsal durumlarda bireyin davranışı önceden belirlenmiştir ve herşey planlanmış olarak yürür. Bireyin davranışı diğerlerinin davranışına en alt düzeyde yanıt verir (Leary ve Kowalski, 1995).

Holt, Heimberg, Hope ve Liebowitz (1992) sosyal kaygının dörtlü sınıflandırılmasını önermektedirler. Birincisi, biçimsel konuşma ve etkileşimi içeren durumlarda aşırı kaygılanmaktır. İzleyicilerin önünde konuşma, bir gruba rapor sunma ve toplantıda konuşma gibi. İkinci sınıflama, biçimsel olmayan konuşma ve etkileşimleri içeren sosyal kaygıyı destekleyen durumlardır. Bir partiye gitmek, birini dansa kaldırmak ve yabancılarla toplanmak gibi. Üçüncüsü, atılgan davranış gerektiren durumları içermektedir. Aynı düşüncede olmadığını belirtmek, mağazaya aldıklarını geri götürmek gibi. Dördüncüsü ise başkalarıncı bir edim yaparken izlenmeyi kapsar. Çalışırken, yazı yazarken ya da yemek yerken sosyal kaygı duymak (Akt: Leary ve Kowalski, 1995). Bu durumların tümü diğer bireylerin değerlendirmesi ile ilgili kaygı duymayı içermektedir.

Sosyal kaygı gerçek ya da tasarımsal toplumsal değerlendirici durumlarda kaygı, öz-bilinçlilik ve duygusal sıkıntıyı içermektedir (Leintenberg, 1990) ve insanlar uygun izlenimler bırakmak istediklerinde ancak başarılı olacaklarından kuşkulandıklarında oluşur (Schlenker ve Leary, 1982). Sosyal kaygı bireyin

şimdiki koşullarda karşılaştığı gerçek ilişkilerde ya da gelecekteki eylemleri sonucu karşılaşılabileceği ya da özgül bir edim sırasında katılabileceğini düşündüğü ilişkilere yanıt olarak ortaya çıkabilir.

Sosyal kaygı alanı ile ilgili araştırmalar, sosyal kaygı eğilimlerini ölçmek için çeşitli öz-anlatım ölçeklerinin gelişimini sağlamıştır. Ancak Leary (1983) sosyal kaygı eğilimleri ölçeği olarak araştırmalarda kullanılan ölçeklerin tümünde, sosyal kaygıya eşlik eden davranış kalıplarının ölçümleri ile sosyal kaygılılık ölçümlerinin karıştırılması gibi genel bir sorunla karşılaştığını öne sürmektedir. Leary (1983)'e göre yaygınlıkla kullanılan sosyal kaygı ölçekleri saf sosyal kaygılılık ölçümleri değildir. Bu nedenle bağımlı etkileşimlerinde oluşan sosyal kaygılılığı ölçmek amacı ile Etkileşim kaygısı ölçeği geliştirilmiştir.

Türkiye'de sosyal kaygı alanında yapılan araştırmalar tarandığında bu alanda daha fazla ölçme aracının geliştirilmesi gereği ortaya çıkmıştır. Ayrıca, sosyal kaygı alanındaki ölçekler daha çok sınav kaygısı, sosyal fobi ölçümlerinde kullanılmaktadır. Sosyal kaygılılığı ölçen bir ölçeğe rastlanılmamıştır. Etkileşim Kaygısı Ölçeği bu amaçla geliştirilmiştir.

Bu çalışmada şu soruya yanıt aranmıştır: Etkileşim Kaygısı Ölçeği Türkiye'de üniversite öğrencileri için geçerli ve güvenilir bir ölçek midir?

YÖNTEM

Etkileşim kaygısı ölçeğini geliştirmek amacıyla önce üniversite düzeyinde bir grup öğrenciye açık uçlu bir soru sorularak elde edilen maddeler, Leary (1983) tarafından geliştirilen etkileşim kaygısı ölçek maddeleri ile karşılaştırılmış ve 21 maddelik bir ölçek hazırlanmıştır. Daha sonra ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır.

Etkileşim Kaygısı Ölçeğine İlişkin Yapılan Ön Çalışmalar

Sosyal kaygı ile ilgili kaynaklar incelendiğinde, çeşitli toplumsal durumlarda yaşanan, genelde

bireylerin kendilerini ne kadar kaygılı olarak algıladıklarına ilişkin tutumu değerlendirmek amacıyla çeşitli araçlar geliştirildiği görülmektedir. Değişik araştırmalarda kullanılan ölçme araçları arasında en yaygın olarak kullanılan Watson ve Friend (1969) tarafından geliştirilen "Sosyal Kaçınma ve Tedirginlik Ölçeği" ve "Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği", Fenigstein (1975) tarafından geliştirilen Öz-Bilinçlilik Ölçeğinin Sosyal Kaygı alt ölçeği, Cheek ve Buss (1981)' un "Utangaçlık"; Jones ve Russell (1982)'in "Sosyal Sessizlik Ölçeği", Leary (1983)'in "Etkileşim Kaygısı Ölçeği" ve McCroskey (1978)'in "İletişim Kaygısı" gibi ölçme araçları yer almaktadır.

Bu çalışmada, sosyal kaygılılığı belirlemek amacıyla Leary (1983) tarafından geliştirilen Etkileşim Kaygısı Ölçeği (Interaction Anxiousness Scale)'nden yararlanılmış ve yeni oluşturulan ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

Etkileşim Kaygısı Ölçeğinin Geliştirilmesi

Ölçeğin geliştirilmesi çalışmalarında iki aşamalı bir yol izlenmiştir. İlk olarak Leary tarafından geliştirilen Etkileşim Kaygısı Ölçeği (Interaction Anxiousness Scale) Türkçe'ye çevrilmiştir. Etkileşim Kaygısı Ölçeği 15 maddeden oluşmakta ve 5'li derecelenmeyi içermektedir. Ölçek İngilizceyi ve Türkçeyi iyi bilen bir kişi ile Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında uzman ve İngilizceyi iyi bilen bir kişi tarafından ayrı ayrı Türkçe'ye çevrilmiştir. Çeviri sırasında ifadelerdeki psikolojik anlamların korunmasına çalışılmıştır.

Çeviri çalışmasından sonra, özgün İngilizce formla Türkçe form arasında tutarlık olup olmadığı ve ifadelerin etkileşim kaygısını yansıtıp yansıtmadığını saptamak amacıyla ölçek Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanındaki öğretim üyelerinden oluşan sekiz kişilik bir grubun incelemesine sunulmuştur. Öğretim elemanlarının incelemesiyle sağlanan öneriler doğrultusunda kültürümüzde kullanılmayan ve anlaşılmayacağı düşünülen anlatımlarda gerekli değişiklikler yapılarak bu araştırmada kullanılan ölçeğin ilk bölümü hazırlanmıştır.

İkinci aşamada Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi ve Endüstriyel Sanatlar Fakültesinin çeşitli sınıflarında öğrenim gören kız ve erkek toplam 198 öğrenciye, toplumsal ortamlarda ve toplumsal ilişkilerde kendilerini kaygılı, rahatsız ve sıkıntılı hissettikleri durumlara ilişkin açık uçlu bir soru sorulmuş ve öğrencilerden alınan yanıtlar listelenmiştir. Yanıtların listelenmesinde Leary (1983) tarafından yapılan iletişim ve izleyici kaygısı ayırımı gözönüne alınmış, bağımsız durumlardan kaynaklanan izleyici kaygısını içeren anlatımlar alınmamış ve bireyin yanıtlarının diğer kişilere bağlı olduğu bağımlı durumlardan kaynaklanan iletişim kaygısını yansıtan yanıtlar seçilmiştir. Listeleme sırasında frekansı yüksek olan maddeler seçilmiş, benzer ve birbirine yakın ifadeler birleştirilmiştir. Ayrıca öğrencilerden elde edilen maddelerle, Leary (1983)' in ölçeğinde aynı ya da benzer olan maddeler çıkarılmış, sonuçta öğrencilerden elde edilen 6 madde, Leary'in 15 maddelik ölçeğine eklenmiş ve 21 maddelik ölçek oluşturulmuştur.

Etkileşim Kaygısı Ölçeğinin Puanlanması

Etkileşim Kaygısı Ölçeği 21 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçektir. Etkileşim Kaygısı Ölçeğinin puanlanması, yanıtlanan maddelerin toplanmasını gerektirmektedir. Ölçeğin yanıtlanması beşli dereceli yanıt seçeneklerinde yapılmaktadır. Seçenekler "Hiç Yansıtmıyor", "Çok Az Yansıtıyor", "Kısmen Yansıtıyor", "Çok Yansıtıyor", "Tamamen Yansıtıyor" biçiminde düzenlenmiştir. Puanlamada "Hiç Yansıtmıyor" 1, "Çok Az Yansıtıyor" 2, "Kısmen Yansıtıyor" 3, "Çok Yansıtıyor" 4 ve "Tamamen Yansıtıyor" 5 olarak puanlanmaktadır. Ölçekte 4 madde olumlu anlam taşıdığından tersine çevrilerek puanlanmaktadır. Etkileşim Kaygısı Ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 105, en düşük puan ise 21' dir. Puanın yüksek olması bireyin kendisini etkileşimde kaygılı olarak algıladığı biçiminde değerlendirilmektedir.

Verilerin Çözümlemesi

Etkileşim Kaygısı Ölçeğinin güvenilirliği, biri test tekrar test, diğeri iç tutarlık olmak üzere iki yolla

hesaplanmıştır. Ölçeğin geçerlik çalışması için benzer ölçekler yöntemi kullanılmış, yapı geçerliği için de temel bileşenler faktör analizi uygulanmıştır. Ayrıca kaygı düzeyleri farklı olacağı düşünülen iki grup karşılaştırılmıştır.

BULGULAR

Etkileşim Kaygısı Ölçeğinin Güvenilirlik Çalışmaları

Etkileşim Kaygısı Ölçeğinin araştırmacı tarafından bu araştırma kapsamında yapılan güvenilirlik çalışması için test tekrar test tekniği kullanılmıştır. Test tekrar test tekniğini kullanmak amacıyla araştırmacı tarafından 2000-2001 öğretim yılı güz döneminde Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesine devam eden 52 öğrenciye iki hafta ara ile iki kez uygulanmıştır. Test tekrar test tekniği kullanılarak yapılan güvenilirlik çalışması sonucunda, etkileşim kaygısı ölçeği birinci uygulama puanı ile ikinci uygulama puanı arasında korelasyon katsayısı, $r=.956$, ($p<0.001$) olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin tutarlı bir biçimde etkileşim kaygısını ölçtüğünü göstermektedir. Ölçeğin iç tutarlılığını saptamak amacıyla hesaplanan Cronbach alpha katsayısı ise .90'dır.

Etkileşim Kaygısı Ölçeğinin Geçerlik Çalışmaları

Ölçeğin ayırdedici bir biçimde sosyal kaygıyı ölçtüğünü belirlemek amacıyla ölçek kaygı düzeylerinin farklı olacağı düşünülen iki ayrı gruba uygulanmıştır. 2000-2001 öğretim yılı güz döneminde Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesine devam eden 45 kişilik öğrenci grubu ile Hacettepe Üniversitesi Konservatuar Tiyatro bölümüne devam eden 45 kişilik öğrenci grubunun Etkileşim Kaygısı Ölçeğinden aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Grupların Etkileşim Kaygısı puanlarının ortalamaları bağımsız gruplar için t testi ile karşılaştırılmış ve grupların ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur ($t=6.542$; $p<.001$). Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesine devam eden öğrencilerin sosyal kaygı düzeyleri daha yüksek çıkmıştır.

Etkileşim Kaygısı Ölçeği maddelerinin yapı geçerliğinde çok boyutlu olup olmadığını anlamak amacı ile temel bileşenler faktör analizi uygulanmıştır. Temel bileşenler (principal component) faktör analizi sonucunda elde edilen scree plot, ölçeğin tek faktörlü bir ölçek olduğuna işaret etmektedir. Ölçekteki toplam varyansın % 35.81'i tek faktör tarafından açıklanmıştır. Maddelerin faktör yükleri 0.331 ile 0.689 arasında değişmektedir. Bu bulgular ölçeğin etkileşim kaygısını ölçen, tek boyutlu bir ölçek olduğunu göstermektedir. Faktör analizi sonucunda elde edilen bulgular, iç tutarlık katsayısı; Cronbach alpha= 0.9064 değeri ve 0.2938-0.6311 arasında değişen madde ölçek korelasyonları ile de desteklenmektedir. Faktör analizi sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1- Faktör Analizi Sonuçları

Madde	1. Faktör Yüğü	Madde Ölçek Korelasyonu
MADDE 1	.528	.4746
MADDE 2	.608	.5474
MADDE 3	.625	.5739
MADDE 4	.690	.6285
MADDE 5	.437	.3874
MADDE 6	.501	.4538
MADDE 7	.542	.4869
MADDE 8	.596	.5311
MADDE 9	.666	.6108
MADDE 10	.331	.2938
MADDE 11	.673	.6211
MADDE 12	.685	.6273
MADDE 13	.589	.5283
MADDE 14	.686	.6258
MADDE 15	.615	.5635
MADDE 16	.658	.6054
MADDE 17	.689	.6311
MADDE 18	.608	.5581
MADDE 19	.607	.5507
MADDE 20	.585	.5258
MADDE 21	.504	.4490

Alpha = .9064

Ölçeğin araştırmacı tarafından bu araştırma kapsamında yapılan geçerlik çalışması da, benzer ölçekler geçerliği yöntemi ile yapılmıştır. Benzer ölçekler geçerliğinde, Cheek (1990) tarafından geliştirilen ve Güngör tarafından Türkçe'ye uyarlanan Utangaçlık Ölçeği kullanılmıştır. Bireylerin başkalarıyla olan ilişkileri sırasında duyulan ve doğal davranışları ketleyen rahatsız edici bir duygu olarak tanımlanan

utangaçlık, bireylerin kendi algılarına göre ölçülmektedir. Utangaçlık ölçeğinin geçerlik çalışmasında kullanılabilir nitelikte bir ölçek olduğu sonucuna varılmış ve 50 öğrenciye uygulanmıştır. Utangaçlık puanları ile Etkileşim Kaygısı puanları arasındaki korelasyon katsayısı $r=.895$, ($p < 0.001$), olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar etkileşim kaygısı ölçeğinin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Yaşamın önemli bir yönünü oluşturan kişilerarası ilişkiler bireyin yaşamda mutluluk ve başarısını belirler. Oysa, sosyal kaygı kişilerarası etkileşimi bozan ve bireyin tüm yaşamını olumsuz etkileyen istenmeyen bir yaşantıdır. Sosyal kaygı bireyin yaşam kalitesini bozmakta ve yeti yıkımına yol açmaktadır. Bu nedenle sosyal kaygının yaygınlığı araştırılmalı, sosyal kaygının bireyin yaşamını nasıl etkilediğini incelenmelidir.

Etkileşim kaygısı ölçeği 21 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçektir. Faktör analizleri ölçeğin yapı geçerliğinin olduğunu göstermiş ve tek boyutlu olduğunu ortaya koymuştur. Etkileşim kaygısı ölçeğinin Cronbach alpha katsayısı .90 olarak bulunmuştur. Test tekrar test yöntemi ile yapılan güvenilirlik sonuçlarına göre de güvenilirlik katsayısı .95 dir. Benzer ölçekler geçerliğinde etkileşim ölçeğinin utangaçlık ölçeği ile karşılaştırılması sonucu benzer ölçekler geçerliği katsayısı .89 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre ölçek, etkileşim kaygısını ölçmeyi amaçlayan geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır.

Etkileşim Kaygısı Ölçeğinin orta öğretim düzeyindeki öğrencilere ve yetişkinlere uygulanarak geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılması yararlı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Buss, A.H. (1980). *Self-Consciousness and Social Anxiety*. San Francisco: W.H. Freeman.
- Geen, G.R. (1991). Social motivation *Annual Review Psychology*. 42, 377-399.
- Hartman, M.L. ve Cleland, A.P. (1990). Social anxiety, personality, and the self: Clinical research and practice. *Shyness and Embarrassment*. Perspective From Social Psychology. Ed: W.Ray Cronier. Cambridge: University Press.
- Leary, R.M. (1983). Social anxiousness: the construct and its measurement. *Journal of Personality Assessment*. 47,1.
- Leary, R.M. (1983). Interaction Anxiousness Scale. *Measures of Personality and Social Psychological Attitudes*. 1991, vol:1. Ed: John, P. Robinson, Phillip, R. Shaver, Lawrence, S. Wrightsman. Academic Press Inc. Harcourt Brace Jovanovich Publisher. San Diego-California.
- Leary, R.M. (1990). Responses to social exclusion: social anxiety, jealousy, loneliness, depression, and low self-esteem. *Journal of Social and Clinical Psychology*. 9 (2), 221-229.
- Leary, R.M. ve Kowalski, N.R. (1995). *Social Anxiety*. New York: The Guilford Press.
- Patterson, C.M. ve Ritts, V. (1997) Social and communicate anxiety, a review and meta analysis. *Communication Yearbook* 20.
- Schlenker, B.R. ve Leary, M.R. (1992) Social anxiety and self-presentation: a conceptualization and model. *Psychological Bulletin*, 92, 641-669.
- Trower, P, Gilbert.P ve Sherling, G. (1990). Social anxiety, evolution, and self-presentation. *Handbook of Social and Evaluation Anxiety*. Ed: Harold Leintenberg, plenum press, New York and London.